

MI, DIJASPORA

(Recenzija)

Čitanje rukopisa „Mi, dijaspora“ meni do sada nepoznate autorice Senade Bešić predstavljalo mi je istinski i golemi užitek. Postoje mnoge stvari o kojima čovjek razmišlja površno ili uopšte ne razmišlja, pa ipak o tome ima nekakvo, makar nedefinisano mišljenje. A ono o čemu se malo zna ili ne zna ništa teško je, zapravo je nemoguće razumjeti.

Zbog toga će ova knjiga biti od pomoći i Bosancima & Hercegovcima u Bosni i Hercegovini, kao i onima koje je ratni vihor raznio diljem bijelog svijeta, onima za koje je već ustaljen taj grozni izraz - dijaspora. O ljudima koji su s početka ili tokom rata otišli iz Bosne nikad nisam mislila ništa loše. Svi smo imali istu mogućnost izbora, otići ili ostati. Ne vidim razloga da oni koji su ostali svojom voljom imaju nešto protiv onih koji su otišli. A u najvećem broju slučajeva su odlazili oni kojima je bilo najteže, oni čija su sela i gradovi najviše stradali, oni kojima je sve što su imali popaljeno i razoreno, oni čije su najrođenije odvodili u logore, oni koji su imali malenu djecu, pa ih željeli zaštititi ratnih strahota. Iz više izvora sam saznavala da život tih naših ljudi, razbacanih po cijelom svijetu (niko nema više domovina od nesretnih Bosanaca i Hercegovaca), nije nimalo lak, nimalo lagodan, osobito to nije bio u prvim godinama njihovog boravka u tuđoj zemlji, zemlji gdje se govori njema nepoznatim jezikom, zemlji sa drugačijom kulturom, običajima, načinom života, gdje je zapravo sve novo, kada u život ponovo polaze sa neke stratne, početne pozicije.

Trebalo je naći smještaj, prehraniti porodicu, obući se i obući, naći kakav posao, a pored toga i brinuti o tome šta se događa tamo odakle su bili prisiljeni otići, šta je sa onima dragim koje su ostavili pa su otkidali od vlastite socijalne pomoći i poslije od teško zarađenog novca da im pomognu ne znajući kako je to uvijek malo i nedovoljno, kako u zemlji o njima vlada mišljenje da su pobjegulje i da žive lagodno, kao da im sve sa neba pada. Naravno, to nije bilo opšte mišljenje ni tad, u najgorim danima, sada pogotovo.

Svi znamo malo više o svim teškoćama, mukama i patnjama onih koji su otišli pa ipak ova knjiga predstavlja dragocjenost za one koji još uvijek misle negativno o našim ljudima vani, kao i onima koji negdje duboko u duši imaju osjećaj grižnje savjesti što nisu ostali. I jedno i drugo je posve pogrešno kazuje, nam ova knjiga. Zapravo, ništa u životu nije crno-bijelo.

Knjiga je podijeljena na priče koje obrađuju neki događaj, običaj, kulturu, tradiciju, iz nje možemo mnogo naučiti o Švedskoj i njenom društvu, kulturi, standardu, školstvu, klimi. Osobitu draž daje humoristički ton koji dominira tamo gdje bi mogli očekivati gorčinu. Pisana je s lakoćom, perom osobe koja zna pripovijedati, koja zna pisati, puna duhovitih anegdota, opaski, komentara. Nekoliko puta sam se, ono baš, od srca nasmijala, a postići to u knjizi ovakvog, u suštini teškog, sadržaja baš i nije lako. Meni osobno je toliko približila zemlju koju znam samo sa geografske karte i televizije kao da sam dobar dio života tamo proživjela. Zналаčki ulazi u bit našeg bosanskog mentaliteta:

„Neki to zovu naivnošću, neki ludošću, neki glupošću, a neki našim poznatim merhametom. Mi smo merhametli prema svima osim prema nama samima. Ja bih to nazvala vjekovnom opijenošću i uvjeravanjem da su svi bolji od nas i vrijede više nego mi.....Zaboravio narod kako je kada se kod nas u Bosni spuste magle, kadanastane bljuzga poslije snijega, kada oktobarske kiše liju danima, sjećamo se samo ljeta kao da smo uvijek bili samo na godišnjem odmoru. Pričamo kako nigdje na svijetu nije bilo takvog blagostanja i ljepote kao kod nas prije rata. Pričamo i čeznemo za nečim što se nikad vratiti neće, ko što se jednom proživljna mladost nikada ne vraća, kao što se ništa ne vraća. Nostalgija se to zove i svako ima pravo na nju“

Ima tu i ironije, tačnije - samoironije: *„Da ne dođosmo u Švedsku propala bi ova zemlja, da ne radimo na crno ili bijelo svuda po svijetu desio bi se ni manje ni više nego smak svijeta....Nisu ništa bolji ni oni koji su ostali u domovini na svome. Žale se kako se ništa ne dešava a iz godine u godinu glasaju za iste političare i iste stranke. Mirno gledaju kako ih ti političari u oči lažu i krađu, bogateći se na njihov račun. Sav im se odgovor svodi na to da su svi političari isti i da su se dobro snašli. Nisu se oni snašli, to ste im vi omogućili. Hljeba i igara, kafe i cigara, pive i meze i zezanja..to nama treba a neka neko drugi pravi sebi državu, nismo mi te budale.“*

Ima ovdje i stvari koje se ne tiču samo života u Švedskoj nego na ma kojem prostoru, kao što je recimo pitanje društvenih mreža, konkretno Facebook-a: „Meni onaj FB bio kao izlazak u moju čaršiju. I radost i žalost dijelila sam tu. A FB je kao neko čarobno klupko koje kada počneš odmotavati nema kraja. Stižu poruke, stavila ja nešto mojih slika, padaju komplimenti ko zrele kruške; te ništa se nisi promjenila, bome se ti držiš, te vidi je, jes' dobra. Smijuljim se ja i mislim se da su to samo slike, prošlo je godina ko se to od nas nije promjenio, da mi ga je vidjeti. Počnem i ja, ženama, uzvraćati istom mjerom. Te vidi naše ljepotice, prava mačka, bome si bomba ni mlađe ti nisu ravne. Ode to, nikad kraja. Vidim ja da se to posebno slika za FB, niko nema promašenih slika. Niko nit kuha nit sprema, a da pere o tome i da ne govorim. Sve samo hodaju od frizera do kozmetičara, od fešte do fešte i po kojekakvim koncertima. Žive kao da su filmske zvijezde. Pričam ja na poslu o Facebooku i ženama tamo kada jedna cura, što je bila kod nas na praksi, reče kako nema gorih od tih malo starijih žena što glume da su mlade, izazivaju jedna drugu a ne vide kada se drugi sa njima ismijavaju. Stavljaju uglavnom svoje slike bez muža i porodice. Gore su od svih pubertetlija. Ja nisam takva, mislim u sebi.“

Izbjeći jadikovke s jedne, i uljepšavanje, hvalisanje s druge strane, nije nimalo lako. Napraviti otklon i pisati o nečemu posve realistički, šaljivo na mjestima gdje bi se očekiva bolni krik, nije nimalo jednostavno, mada se takvim čini, ali upravo zahvaljujući tome ova knjiga, satkana od znalački ukomponovanih mozaika, ima svoju poruku i svoju pouku, svoju etiku i svoju estetiku. Od sveg srca preporučujem istu za objavljivanje uvjerena da će je ljudi čitati sa jednakim zadovoljstvom kao ja.

U Travniku, 22.01. 2012.

Nura Bazdulj-Hubijar